

**НАЙНОВІШІ МОНОГРАФІЧНІ ПРАЦІ
З ОСТРАКОДОЛОГІЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ПАЛЕООКЕАНОГРАФІЇ
ПЛОЦЕН-ПЛЕЙСТОЦЕНОВИХ ПОСТПАРАТЕТИСНИХ БАСЕЙНІВ УКРАЇНИ**

Дикань Н. І. Систематика четвертинних остракод України: довідник-визначник. – К.: ІГН НАН України, 2006. – 430 с.

Дикань Н. І. Неоген-четвертинні остракоди Прикарпаття. – К.: Четверта хвиля, 2008. – 88 с.

Визнаною та своєчасною подією в історії розвитку української палеонтологічної науки є вихід у світ, за сприяння Інституту геологічних наук, монографій доктора геологічних наук Н. І. Дикань “Систематика четвертинних остракод України” (2006 р.) та “Неоген-четвертинні остракоди Прикарпаття” (2008 р.), під редакцією академіка Національної академії наук України П. Ф. Гожика.

Остракоди належать до однієї зі стратиграфічно важливих груп викопних організмів, яка відзначається широким спектром інформативності, оскільки поширена в різних типах порід морського, субморського і континентального походження. Це дозволяє не тільки визначати вік вмисних порід, але й проводити кореляцію різнофасціальних товщ. Здатність цих організмів швидко реагувати на вплив чинників середовища існування відкриває ши-

рокі можливості їхнього використання для палеобіогеографічних та палеоекологічних реконструкцій. Ця група привертала увагу багатьох дослідників, й остракодологічний метод як такий сформувався ще в 30-х роках минулого століття. На сьогодні можна констатувати значні надбання в галузі теоретичної і практичної остракодології, що ґрунтуються на величезному фактичному матеріалі, викладеному авторкою в монографії “Систематика четвертинних остракод України”. Проте останнім часом спостерігається помітне зниження актуальності остракодологічного методу та його використання в практиці геологічних досліджень. Авторка монографії вважає це наслідком підвищеного суб’єктивізму при визначенні таксономічної категорії “вид”, що призвело до невиправдано великої кількості нових таксонів. Крім того, відсутність єдиної загально-визнаної термінології не сприяє точній діагностиці виду, який є основою біостратиграфічних розчленувань та інших геологічних інтерпретацій. Можна назвати ще цілу низку питань, у тому числі гостро дискусійних, з розглядом яких пов’язаний подальший розвиток вітчизняної остракодології. Окремі з них і знайшли своє науково обґрунтоване вирішення в праці Н. І. Дикань.

Монографія “Систематика четвертинних остракод України” присвячена таксономії, систематиці і діагностиці четвертинних остракод і є першим палеонтологічним дослідженням, виконаним з єдиних методологічних позицій та принципів класифікації. У її основу покладений аналіз величезного фактичного матеріалу, який охоплює як викопні остракоди, встановлені в четвертинних відкладах, так і ті, що живуть у сучасних водоймах.

Вивчення особливостей онтогенічного розвитку остракод дозволило побудувати схеми філогенетичних зв’язків для родин, підродин і підпорядкованих їм таксонів

морських і прісноводних організмів від кембрію до голоцену. Уперше для ряду *Podocorida* уніфіковано систему таксономічних ознак ланцюга “ряд–вид” та розроблено схему класифікації, критерії якої ґрунтуються на встановленні таксономічного значення кожного морфологічного елемента (усього описано 45 морфологічних елементів). Наглядності та інформативності теоретичним розділам монографії додають розмаїті ілюстрації – таблиці, схеми, малюнки. Фактологічною базою проведених досліджень є детальний опис 91 виду четвертинних остракод, ілюстрований палеонтологічним атласом із зображеннями черепашок окремих форм та деталей їхньої морфоструктури, вивчених під електронно-сканувальним мікроскопом. Визначення викопних остракод значно полегшило авторці побудувати визначальні ключі з допомогою порівняльно-морфологічного аналізу елементів зовнішньої і внутрішньої будови черепашки з урахуванням діагнозу мінливості. Алгоритмом ключа є почергова диференціація діагностичних ознак таксонів до остаточного їхнього визначення.

Цінною працею з цієї геологічної тематики є наступна книга авторки “Неоген-четвертинні остракоди Прикарпаття”, що вийшла з друку 2008 р. У ній уперше систематично визначені та монографічно описані викопні неоген-четвертинні остракоди родин *Sutherlandidae* та *Syrtrididae* ряду *Podocorida*, що поширені на Подільській окраїні Східноєвропейської платформи. Встановлено ознаки статевого диморфізму та діапазон індивідуальної мінливості видів, а також з’ясовано їхнє стратиграфічне та географічне розповсюдження. Авторка досконало вивчила класичний розріз неогенових та кватертинних відкладів, відслонених у районі м. Скала Подільська та с. Буряківці (Тернопільська обл.), і подала монографічний опис фауністичних решток, проілюструвавши їхню будову та морфоструктуру вдало виконаними світлинами.

Розглянуті монографії Н. І. Дикань з багатьох поглядів є новаторськими працями та цінним внеском у геологічну науку. Вони адекватно висвітлюють вагомі результати палеонтологічних досліджень, що проводяться на високому науковому рівні в Інституті геологічних наук Національної академії наук України та відображають плідну діяльність Палеонтологічного товариства Національної академії наук України.

*Член-кореспондент НАН України
Юрій СЕНЬКОВСЬКИЙ,
Людмила ПОНОМАРЬОВА*

*Інститут геології і геохімії
горючих копалин НАН України*